

politiske fordel ved, at han og hans nye kongeslægt opnaaede den særlige kirkelige naadesbevisning, at den mest præsentable og for det danske folk mest acceptable af hans forfædre af kirken blev erkendt for helgen; rent bortset fra, hvad denne helgenkaarelse kunde have givet Roskilde af betydning og Roskilde gejstlighed af indtægter ved folkets tilstrømning dertil. Men da Svend med klog beregning gav den bremiske klerk denne tanke at agitere for, kunde han lidet ane, at det skulde blive netop den vanskeligste og mindst politisk begavede af hans sønner, i hvis person den 35 aar senere skulde være virkeliggjort.

E. A.

De talrige Udgiverarbejder, der siden Langebeks Dage er fremkommet herhjemme, har hidtil med et Par Undtagelser (W. Christensens Udgave af Dronning Christines Hofholdningsregnskaber og Grundtvigs Frederik 2.s Statshusholdning) ikke omfattet større Regnskabsrækker, og da denne Slags Kilder til vor Historie i stadig højere Grad bliver benyttet af vore Forskere og derfor sikkert stadig mere vil blive inddraget under Udgivervirksomheden, frembyder Underarkivar E. Marquards Udgave af *Kongelige Kammerregnskaber fra Frederik 3.s og Kristian 5.s Tid* allerede paa Forhaand en ren udgiverteknisk Interesse. At aftrykke Regnskaber ord- og bogstavret vil, naar de ikke er særlig gamle og mærkelige (som Dronn. Christines) være baade unyttigt og uoverkommelig kostbart, og et kortfattet Udtog som det, Joh. Grundtvig gav af Frederik 2.s Rentemesterregnskaber, viste allerede ved den Polemik, de aflødte mellem Udgiveren og Troels-Lund, hvor forkerte Resultater man kan naa til ved at bygge paa saadanne Udtog. Der er her gaaet en Mellemvej; Regnskabernes Ortografi er normaliseret efter de af V. A. Secher i sin Tid opstillede Normaliseringsregler, men da de i Forvejen er meget kortfattet ført, har Udgiveren ikke gjort Forsøg paa at spare Plads ved yderligere at forkorte Teksten. Kun de idelig tilbagevendende Lønninger og Gratialer, der udbetaltes ved Kvartalsskifte og Nytaar, er opløste og omordnede efter Personer. Men alt er medtaget, selv de ubetydeligste Poster. Ved Regnskaber som disse, der omfatter Kongens personlige Udgifter, maa dette ogsaa siges at være det ene rigtige. Thi hvor interessante Oplysninger de end giver og hvor store Summer, der end passerede Kongens Kammer skriver eller Overkammerjunkeren, saa giver Regnskaberne i deres Helhed kun faa Oplysninger til Datidens Finanshusholdning og Historie. Betegnende er det saaledes, at skønt der findes 3 Aarsregnskaber ført af Christoffer Gabel, 1652, 55 (rekonstrueret) og 56, saa giver disse næppe et eneste Bidrag til Belysning af hans endnu ikke ret klarlagte Stilling i Tiden før 1660. Ligeledes vil en Griffenfeldforsker næppe i Regnskaberne finde et

eneste Bidrag af blot nogen Betydning til den mærkelige Mands Historie. Derimod gives utallige tiltalende Vidnesbyrd om Kristian 5.s godmodige Karakter. 12. Juni 1679 gav han saaledes 30 Rd. til Tobak for nogle svenske Fanger, som arbejdede paa Dæmningen ved Gabels Ladegaard, og paa Kongens Rejser var Udgiften »til fattige undervejs« en staaende Post. Af denne Slags Udbetalinger viser Regnskaberne fra Frederik 3.s Tid kun meget faa. Hovedinteressen ved Kammerregnskaberne ligger dog i deres talrige Detailoplysninger; til Kulturhistoriens forskelligste Sider og navnlig til Kunsthistorien yder de en rig Fundgrube og næsten alle de mere eller mindre inferiøre Personer, der kom i nok saa lille Berøring med Hoffet, lige ned til »en gammel Kvinde, der præsenterede en liden Dværginde«, finder man nævnt. De udførlige Registre, der ofte indeholder Oplysninger ud over de i selve Regnskaberne meddelte, viser, at Udgiveren her har nedlagt et stort Arbejde, men det maa beklages, at disse Oplysninger ikke er vokset ud til fyldigere Noter. Kristian 5.s Tid efter Griffenfelds Fald er endnu saa lidet behandlet, at et saadant Noteapparat vilde have forøget Værkets Værdi meget.

Th. B. Bang.†

Det var 30. Novbr. 1918 Tohundreaarsdagen for Karl 12.s Fald ved Frederikssten, og forstaaeligt nok ønskede den historiske Karl 12.-Skole, hvis første Udvikling er skildret i en tidligere Aargang af dette Tidsskrift (8. R. III, 299 ff.), ved denne Lejlighed at drage Nættene op og fastslaa, hvor stort Udbyttet af en tyveaarig Forskervirksomhed havde været. Skolens Stifter, Prof. Harald Hjärne, er endnu i fuld Vigeur, og en stor Skare Elever har arbejdet videre i de af ham lagte Spor, ikke blot i Bevægelsens Udgangspunkt, Upsala, men ogsaa i Lund, hvor Krigshistorikeren, Prof. Arthur Stille har været et nyt Centrum for Karl 12.-Forskning. De to Universitetsstæders civile Forskere har virket Haand i Haand med historisk-interesserende militære, navnlig i den svenske Generalstab, og de foreløbige Resultater har været nedfældede i en periodisk Publikation: Karolinska Förbundets Arsbok.

Jubilæumsaaret fremkaldte i Sverige tre anselige og betydelige Værker, det første Generalstabens *Karl XII på Slagfältet*, et Arbejde, der paa over 1100 store Sider forfølger Krigskunstens Historie lige fra Miltiades' og Epanimondas Tid til Kong Karl selv, og som resulterer i at betegne ham som Taktikens Mester. Uden iøvrigt at komme nærmere ind paa dette speciellere Værk maa det være nok at pege paa, at alene Resultatet viser, hvor langt man er naaet fra en Ernst Carlson, der betegnede Karl 12.s Krigsførelse som en næsten uafbrudt Række af Fejlgreb. Hvad man end vil mene om det nye Resultat, er der ikke Tvivl om, at det bunder i dybtgaa-